

УДК 338.2:339.9

РЕФОРМИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ПІСЛЯВОЄННИХ КРАЇН НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ, ЯПОНІЇ, ІТАЛІЇ

Ірина Салівончик

Луцький національний технічний університет, Луцьк, Україна

Резюме. Узагальнено світовий досвід розвинених країн на прикладі Німеччини, Японії, Італії щодо модернізації «оновлення» економіки, впровадження нових реформ, які покращують соціально-економічний розвиток країни в цілому. Продумані реформи можуть за короткий термін вивести економіку країни на якісно новий рівень. З цією метою Агентство модернізації України, за участю іноземних експертів, розробило Програму модернізації України, що дасть можливість економічного зростання модернізації регіону. У такому контексті треба визнати, що саме від цін на сировину на світових ринках протягом останніх двадцяти років залежить стан української економіки та державних фінансів, рівень зарплат та добробут мільйонів українських громадян. Українським підприємствам необхідно проводити модернізацію, вдосконалювати виробництво та якість продукції. Держава має вкладати кошти в розвиток інновацій і технологій, адже без цього ми й далі будемо відставати від розвинених економік світу. Виокремлено три фази модернізації економіки: доіндустріальна, індустріальна та пізньоіндустріальна. Визначено основні ознаки економічної незалежності країни та сфери їх реалізації. Сформовано основні напрями забезпечення модернізації економіки в розвинених країнах світу, які містять економічну, соціальну та політичну складові. Враховуючи думку економістів, на модернізацію покладено великі надії у сфері вирішення складних економічних проблем регіону: вирівнювання економічної ситуації, вдосконалення виробництва, використання високоякісного обладнання, обмін продуктами першої необхідності, удосконалення зовнішньої торгівлі, ефективне управління фінансами, зростання добробуту населення в країнах, що забезпечене загальною економічною системою та відсутністю дефіциту. Маємо зробити все для конкурентності економіки як з точки зору витрат на виробництво, так і з точки зору інвестиційної привабливості.

Ключові слова: реформи, світовий досвід Німеччини, Японії, Італії, економічна, складова, соціальна складова, політична складова, програма модернізації.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.01.044

Отримано 03.02.2020

UDC 338.2:339.9

THE REFORM OF INTERNATIONAL EXPERIENCE IN CREATION OF ECONOMY MODERNIZATION IN POST-WAR COUNTRIES ON EXAMPLES GERMANY, JAPAN, ITALY

Iryna Salivonchik

Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

Summary. The article summarizes International experience of developed countries, particularly on the example of Germany, Japan, Italy, concerning economy «updating» modernization, introduction of new reforms improving the socio-economic development of the country as a whole is summarized in this paper. Designed reforms can take the economy to qualitatively new level within short period of time. For this purpose, the Agency for Ukraine modernization with foreign experts participation has developed the Program of Ukraine modernization, which will provide the economic modernization growth in the region. In this context, it should be

acknowledged that the prices for raw materials in the world markets over the last twenty years influence on the Ukrainian economy state and public finance, salary level and living standard of millions of Ukrainian citizens. Ukrainian enterprises should modernize and improve production and product quality. The state should invest the development of innovations and technologies, because without it we will continue to lag behind the developed world economies. There are 3 phases of economy modernization: pre-industrial, industrial and late-industrial. The main characteristic features of economic independence and the spheres of their implementation are identified. The main directions of ensuring economic modernization in the developed countries including economic, social and political components are formed. Taking into account economists' opinion too much expected of modernization in the field of complex economic problems solution for the region: adjustment of economic situation, improvement of production, use of high quality equipment, exchange of basic consumer goods, improvement of foreign trade, the effective finance management, growth of living standards in countries provided with overall economic system and absence of deficit. We are to do our best in order to ensure economy competitiveness, both in terms of production costs and investments attraction.

Key words: reforms, international experience of Germany, Japan, Italy, economic component, social component, political component, modernization programme.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.01.044

Received 03.02.2020

Постановка проблеми. Питання міжнародного досвіду формування модернізації економіки є актуальним як з погляду теорії, так і практики. Саме модернізація є динамічне, свідомо регульоване та якісне покращення економічних, політичних, правових і суспільних інституцій економіки, яка утворює фундамент науково-технічних й інноваційних трансформацій та соціально-економічного розвитку суспільства загалом. Процес модернізації в розвинених країнах забезпечує якісні зміни в суспільстві та осучаснення всіх сфер економічної системи. Також проведення кардинальних соціально-економічних, інституційних, структурних та інноваційних трансформацій потребує залучення значних за обсягами приватних, державних та іноземних фінансових ресурсів. При цьому необхідно застосовувати світовий досвід формування модернізації економічної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями міжнародного досвіду формування модернізації економіки займалися вчені Румянцев А. П. та Коваленко Ю. О. На думку вчених, ефективну реалізацію економічних інтересів країн світової спільноти уможлиблює використання переваг інноваційного розвитку світового господарства та інноваційного досвіду держав.

Мета публікації – дослідження та узагальнення зарубіжного досвіду модернізації економіки, проведення реформ.

Постановка завдання. Досліджуючи структурну модернізацію економіки, вважаємо за доцільне проаналізувати зарубіжний досвід модернізації економіки, зокрема на прикладі Німеччини, Японії, Італії. Це суттєво допоможе Україні успішно втілювати задумані амбітні плани. Не зважаючи на всі негативні явища, що відбуваються нині в Україні, потенціал вітчизняної економіки досить позитивно оцінюється зарубіжними експертами. Особливо у тих сферах, які можуть похвалитися високими темпами зростання.

Виклад основного матеріалу. Для європейських країн (які зазнали переважно органічної модернізації) виділяють такі фази модернізації:

- До індустріальна (XVI – сер. XVIII ст.) – епоха, в якій поширилися основні елементи модерну, – «дух капіталізму», підприємництво, раціональна наука, перші технічні винаходи тощо. Індустріалізація, що почалася з промислового перевороту др. пол. XVIII ст. в Англії, яка охопила на поч. XIX ст. й інші країни Європи, й створила основи нового індустріального суспільства. Вона закінчилася в більшості європейських країн та США до кінця XIX століття.

- Пізньоіндустріальна, що відбувалася у першій половині – середині XX століття і створила нове – масове суспільство [1].

Масове суспільство розквітло у західних країнах у 20–30-ті рр. ХХ ст. Його економічний зміст: укрупнення й стандартизація виробництва та стандартизація споживання з широким застосуванням конвеєрного виробництва; соціальний – зростання інтегрованості, зв'язності суспільства; політичний – зацікавленість широких верств населення у політичному процесі, проте небажання грати за ліберальними правилами, а також зміна пріоритетів міжнародної політики, забуття легітимних принципів, врешті – зміна характеру війни – тепер війни позиційної й масової; культурний – міфологізація науки, криза гуманізму, виникнення непримиренних протиріч між особистим і розумним [1].

Окремо виділяють постіндустріальну фазу модернізації, що розпочалася з 60-х рр. ХХ ст. і триває дотепер [2]. У цей час була здійснена критика модерну та з'явилися нові ознаки – постмодерну. Також її рисами визнають становлення змішаної економіки та соціальної держави [3].

У сучасних умовах до загальноекономічних інтересів країни належить досягнення економічної незалежності, ознаками якої є:

- самостійне визначення й здійснення Україною власної економічної політики з урахуванням внутрішніх і зовнішніх політичних та економічних факторів, які на неї впливають;
- створення сприятливих умов для економічної активності населення, що стимулюють високопродуктивну працю, інвестиції, особисті нагромадження;
- раціональне поєднання національних економічних інтересів з інтересами інших країн у системі міжнародного економічного співробітництва.

Основними сферами, в межах яких відбувається їх реалізація, є:

- паливно-енергетичний комплекс, забезпечення енергетичними ресурсами народного господарства;
- сфера забезпечення населення якісним продовольством та продуктами харчування;
- стабільне функціонування галузей виробничої та соціальної інфраструктури;
- забезпечення експортного потенціалу, достатнього для обслуговування зовнішнього боргу України;
- сфера обороноздатності й національної безпеки держави.

Ефективну реалізацію економічних інтересів країн світової спільноти, на думку А. П. Румянцева та Ю. О. Коваленка, уможливило використання переваг інноваційного розвитку світового господарства та інноваційного досвіду держав. Основними чинниками цих процесів є: інтернаціоналізація світової економіки, розширення виробничої активності ТНК, інтенсивний розвиток наукового потенціалу держав [4].

Оскільки такий процес подекуди має інші тенденції, ніж процес модернізації, свідчать про перспективу становлення принципово нового суспільства – постіндустріального, інформаційного або постекономічного [5].

Досвід країн, які на кілька років раніше від України приступили до модернізації економіко-політичної системи й формування ринкової економіки, заслуговує на пильне та глибоке вивчення. Саме використання цього досвіду з урахуванням різних умов нашої країни дозволить уникнути багатьох помилок, прискорити формування ефективно функціонуючого господарства ринкового типу. На теперешній час для більшості українців слово «реформи» асоціюється з передвиборними обіцянками численних кандидатів та партій.

Однак досвід більш розвинених країн показує, що реформи можуть змінювати життя на краще. Так сталося в післявоєнних Німеччині, Японії, Італії (представлено в таблиці 1).

Після Другої світової війни економіка Західної Німеччини була в жалюгідному стані: інфраструктура й цілі міста були знищені, кількість працездатного населення різко впала, а промислове виробництво знизилося на третину в порівнянні з довоєнним рівнем. У 1989 році, коли впала Берлінська стіна, Західна Німеччина займала третє місце по ВВП, поступаючись за цим показником лише економікам США і Японії. Німецьким автором «економічного дива» був Людвіг Ерхард. Щоб забезпечувати добробут суспільства ФРН, йому було потрібно не так багато часу вже в 60-х роках середньостатистичний німець не мав жодних проблем з одягом та їжею, був власником власної квартири й автомобіля, а також міг дозволити відпочинок за кордоном. Ці зміни стали можливими завдяки, що перш за все, в країні була проведена грошова реформа, яка дозволила зупинити гіперінфляцію. Грошові заощадження німців обмінювалися як 1 до 10 або 1 до 20, а зобов'язання банків Рейху анулювалися. Ціни відпускалися у вільне плавання. Ерхард зробив ставку на середній і малий бізнес і створив усі умови для вільної конкуренції, прийнявши жорстке антимонопольне та антикартельне законодавство. Він вірив у те, що важливо надавати для всіх рівні стартові можливості – звідси безкоштовну вищу освіту, чого немає, наприклад, у США. Тоді як соціальні виплати з боку держави, на його думку, повинні не зростати, а зменшуватися [6].

Головна сутність політики Ерхарда полягала в тому, щоб держава не займалася справами громадян, але при цьому надавала свободи й залишала від результатів роботи стільки, щоб кожен громадянин міг сам і на свій розсуд забезпечити своє існування, свою долю і долю своєї сім'ї.

Таблиця 1. Досвід розвинених післявоєнних країн Німеччини, Японії, Італії

Table 1. The experience of developed post-war countries Germany, Japan and Italy

<i>ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ</i>		
<i>Економічна складова</i>	<i>Соціальна складова</i>	<i>Політична складова</i>
1	2	3
Удосконалення процесів функціонування економіки	Формування мотивів та ефективних інститутів розвитку суспільства	Формування політичного устрою
Підвищення рівня конкурентоспроможності	Розвиток освіти, рівень добробуту, трудова та соціальна мобільність	Розвиток політичних інститутів
Організаційні, інституційні, технологічні та структурні зміни в економіці	Забезпечення соціально-економічного розвитку	Оптимізація ролі держави та формування справжньої політичної культури й еліти
Активізація експорту, підвищення використання імпорту	Поліпшення загального соціально-культурного рівня населення	Зміцнення демократичної правової держави, раціоналізації влади та чіткий розподіл повноважень між її різними гілками
Інтеграція в систему міжнародних фінансових потоків	Удосконалення умов праці зайнятих у суспільному секторі	Диференціація нових політичних ролей і функцій, створення спеціальних структур для їх реалізації
Координація з провідними фірмами та фірмами постачальниками	Існування модернізаторських еліт і груп підтримки в середині суспільства	Спроможності політики сприймати зміни, інновації, гнучко реагувати на виклик часу

Створено автором.

На сьогодні для України корисним може стати досвід Німеччини, прикладом може служити найпотужніша економіка Європи, поліпшення процесу виробництва, найрозвинутіша сітка якісних доріг, практика контролю монополій та поведінка на ринку.

Зростання економіки Японії з середини 1950-х до нафтової кризи 1973 року становило майже 10% щорічно (це найвищий серед розвинених країн показник). У 1968 році Японія стала другою після США світовою економікою. До країни були запрошені американські підприємці та менеджери, які розробили програму на період окупації (тривала до 1952 року). Головною прерогативою японських реформ є довірчі відносини влади та великого бізнесу. Нова економічна стратегія розроблялася політиками й бізнесменами спільно. Розглядаючи розвиток японської економіки, можна виділити три етапи: для початку розвивали базові галузі економіки (металургія, хімічна промисловість, суднобудування), потім – автомобільну й нафтопереробну, і в останню чергу – виробництво електронної техніки. Вже за кілька десятиліть Японія переконала весь світ у тому, що «японське» означає «якісне».

Після Другої світової війни у важкому стані опинилася економіка Італії. Проте вже в 1959 році економічне зростання склало 6,4% ВВП, а обсяг промислового виробництва тільки за 1953–1962 роки зріс утричі. Такі вражаючі темпи зростання відбулися завдяки великим капіталовкладенням з боку не тільки іноземних кредиторів (план Маршалла), але й великого бізнесу. У результаті в Італії з'явилися такі великі підприємства, як ФІАТ, Монтекатіні, Піреллі, Едісон, Оліветті та інші [6].

Виходячи з вищевикладеного, як показує досвід Німеччини, Японії, Італії, продумані реформи можуть за короткий термін вивести економіку країни на якісно новий рівень. З цією метою Агентство модернізації України, за участю іноземних експертів, розробило Програму модернізації України, що дасть можливість економічного зростання модернізації регіону [7].

Дана програма містить такі системні кроки:

1. Боротьба з корупцією.
2. Податкова реформа та інституційні стимули.
3. Модернізація економіки.
4. Макроекономічна стабілізація.

Багато експертів покладають на модернізацію великі надії у сфері вирішення складних економічних проблем регіону. Насамперед, вирівнювання економічної ситуації, вдосконалення виробництва, використання високоякісного обладнання, обмін продуктами першої необхідності, удосконалення зовнішньої торгівлі, ефективне управління фінансами, зростання добробуту населення в країнах, забезпечене загальною економічною системою та відсутністю дефіциту.

Висновки. Щоб регіон вижив як географічна частина держави, маємо зробити все для конкурентності економіки регіону як з точки зору витрат на виробництво, так і з точки зору інвестиційної привабливості. Потрібно усвідомлювати, що сьогодні ми володіємо обмеженою кількістю переваг, здатних забезпечити конкурентноздатність української економіки.

Conclusions. Thus, in order of the region survival as the geographical part of the state, we are to do our best to ensure the region economy competitiveness, both in terms of production costs and investments attraction. We should realize that today we have limited quantity of advantages which are able to ensure the competitiveness of Ukrainian economy.

Список використаної літератури

1. Меерсон Б. М., Прокудин Д. В. Лекции по истории западно й цивилизации XX века. 2010.
2. Горбатенко В. П. Модернізація українського суспільства у контексті сучасних цивілізаційних процесів: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02 / НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корещького. К.: 1999.
3. Колганов А., Современный социализм. Марксистская версия. 2009. С. 93–132.
4. Румянцев А. П., Коваленко Ю. О. Світовий ринок послуг: навчальний посібник. Центр навчальної літератури. 2007.
5. Белл Д., Приход постиндустриального общества. 1998.
6. Як реформувати країну і створити економічне диво – досвід розвинених країн. URL: <http://fru.ua/ua/events/business-events/yak-reformuvaty-krainu-i-stvoryty-ekonomichne-dyvo-dosvid-rozvyvnykh-krain>.
7. План модернізації економіки. URL: <https://ukraine-modernization-plan.changeua.com/>.

References

1. Meerson V. M., Prokudin D. V. Leksii po istorii zapadnoy tsivilizatsii XX veka. Lectures on the history of Western civilization of the XX century. 2010. [In Russian].
2. Gorbatenko V. P., Modernizatsiia ukrainskoho suspilstva u konteksti suchasnykh tsyvilizatsiinykh protsesiv 1999. Author's abstract diss. 1999. [In Ukrainian].
3. Kolganov A. Sovremennyiy sotsializm. Marksistskaya versiya. 2009. P. 93–132. [In Russian].
4. Rumiantsev A. P., Kovalenko Yu. O. Svitoviy rynek posluh. The world market of services: textbook. Centre of educational literature. 2007. [In Ukrainian].
5. Bell D. Prihod postindustrialnogo obschestva. The arrival of post-industrial society. 1998. [In Russian].
6. Yak reformuvaty krayinu i stvoryty ekonomichne dyvo – dosvid rozvynenykh krayin. URL: <http://fru.ua/ua/events/business-events/yak-reformuvaty-krainu-i-stvoryty-ekonomichne-dyvo-dosvid-rozvyvnykh-krain>.
7. Plan modernizatsiyi ekonomiky. URL: <https://ukraine-modernization-plan.changeua.com/>.